arbokennisnet

Samenvatting

Bouwproces: Voorlichting, samenwerking, overleg

Opgesteld door

Chrit Leenders

Harry Tweehuysen

Leo Elders

Ronald Meijer

Tamara Onos

Wat zijn risico's bij het ontbreken van voorlichting, samenwerking en overleg?

Bijzondere risico's

De bouwnijverheid heeft kenmerken die goede voorlichting, samenwerking en overleg, meer dan in andere branches, noodzakelijk maken. De belangrijkste kenmerken zijn:

de betrokkenheid van verschillende partijen op een bouwproject;
het werken in een keten;
de autonomie van de individuele werknemer;
de taalproblematiek;
de continue instroom van jonge, onervaren werknemers.

Diverse partijen

Op een bouwlocatie zijn vaak meerdere bedrijven en meerdere beroepen tegelijkertijd aan het werk. Hierdoor kunnen werknemers worden blootgesteld aan risico's van de werkzaamheden van andere partijen. Samenwerken en overleg zijn daarom noodzakelijk.

Bouwketen

In de bouw is sprake van een keten. De opdrachtgever wil iets bouwen, de architect maakt het ontwerp, diverse partijen bouwen het ontwerp en weer andere partijen maken gebruik van het object. Elke schakel in de keten kan invloed hebben op (de veiligheid van) andere schakels. Overleg tussen de verschillende partijen in de keten is belangrijk om risico's te beperken.

Autonomie

Werknemers in de bouw hebben veelal een grote mate van autonomie. Medewerkers van een bedrijf gaan alleen of in groepjes naar een project. Leidinggevenden van het eigen bedrijf zijn lang niet altijd aanwezig. Medewerkers moeten daarom gemotiveerd zijn bepaalde veilige handelingen uit te voeren, omdat direct toezicht regelmatig ontbreekt. Dit maakt voorlichting en overleg extra belangrijk.

Taalproblemen

Op een bouwplaats kunnen meerdere nationaliteiten aan het werk zijn. In de praktijk beheerst niet iedereen de Nederlandse taal even goed. Dit kan leiden tot communicatieproblemen. Gevaarlijke situaties kunnen ontstaan als instructies of waarschuwingen niet worden begrepen.

Instroom jonge, onervaren werknemers

In de bouwnijverheid is sprake van een continue instroom van jonge, onervaren werknemers. Voorlichting aan deze groep is dan ook belangrijk.

Hoe is te achterhalen of er een gebrek is aan voorlichting, samenwerking en overleg?

Risico-Inventarisatie en –Evaluatie

Risico's die samen hangen met het bedrijf en de bedrijfsactiviteiten moeten zijn opgenomen in de risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E). Voorlichting, samenwerking en overleg zijn ook onderwerpen waaraan in de RI&E aandacht besteed wordt. Een bedrijf mag een RI&E zelf opstellen of iemand hiervoor inhuren (arbodienst, adviesbureaus, et cetera). Er zijn verschillende RI&E-methoden ontwikkeld die toegespitst zijn op de bouw. U vindt deze op de website van Arbouw **www.arbouw.nl** (link werkt niet) of op www.rie.nl (https://www.rie.nl/).

Veiligheids- en gezondheidsplan (V&G-plan)

Voor bepaalde bouwprojecten is het verplicht een V&G-plan op te stellen. Het V&G-plan is onder meer bedoeld om risico's te herkennen en te beheersen die kunnen ontstaan door de veelheid aan partijen. Een V&G-plan is verplicht als:

- de geraamde duur meer dan 30 werkdagen is én als op de bouwplaats meer dan 20 werknemers tegelijkertijd aan het werk zijn; - de geraamde duur groter is dan 500 mensdagen;

- er sprake is van bijzondere gevaren indien sprake is van:

bedelving, vastraken of vallen;
chemische of biologische stoffen;
ioniserende straling;
de nabijheid van hoogspanningskabels;
verdrinkingsgevaar;
het graven van putten, ondergrondse en tunnelwerken;
werkzaamheden met duikuitrusting;
werkzaamheden onder overdruk;
werkzaamheden waarbij springstoffen worden gebruikt;
montage of demontage van zware prefab-elementen.

Vuistregel: een V&G-plan is verplicht bij een aanneemsom boven € 340.335,-.

Inhoud

Het V&G-plan bevat minstens de volgende informatie:

een beschrijving van het bouwwerk;

een overzicht van de betrokken partijen;
de naam van de coördinator voor de ontwerp- en uitvoeringsfase;
een inventarisatie en evaluatie van de specifieke gevaren die het gevolg zijn van gelijktijdig en na elkaar bouwen (en van de wisselwerking tussen activiteiten);
de maatregelen die volgen uit de risico-inventarisatie en –evaluatie;
de afspraken over het uitvoeren van de maatregelen; - de wijze waarop toezicht wordt gehouden; - bouwkundige, technische en organisatorische keuzen die in de ontwerpfase worden gemaakt;
de wijze waarop voorlichting en instructie van werknemers op de bouwplaats plaatsvindt.

Voor hulp bij het opstellen van het V&G-plan kunt u terecht bij gespecialiseerde adviesbureaus of uw arbodienst.

Wat zegt de wet erover?

Arbowet

In de Arbowet zijn drie artikelen opgenomen die betrekking hebben op de onderwerpen voorlichting, samenwerking en overleg, namelijk:

artikel 8: Voorlichting en onderricht;
artikel 12: Samenwerking, overleg en bijzondere rechten van de ondernemingsraad, de personeelsvertegenwoordiging en de belanghebbende werknemers.;
artikel 19: Verschillende werkgevers.

Artikel 8 en 12 zijn niet specifiek gericht op het bouwproces of voor werkzaamheden in de bouwnijverheid. In de toelichting van artikel 19 wordt de bouwnijverheid expliciet genoemd als één van de branches waarbij het samenwerken met verschillende werkgevers vaak voorkomt. Dit artikel verplicht verschillende werkgevers doelmatig samen te werken. De integrale teksten zijn te vinden **www.wetten.overheid.nl** (link werkt niet).

Arbobesluit Bouwproces

Op bouwprojecten zijn vaak meerdere bedrijven tijdens en na elkaar actief. Samenwerking en overleg zijn belangrijk om risico’s zoveel mogelijk te voorkomen. Afdeling 5 van hoofdstuk 2 van het Arbobesluit (Bouwproces) is gericht op samenwerking en overleg tijdens het bouwproces. Klik **hier** (link werkt niet) voor informatie over de afdeling Bouwproces.

Arbobesluit Voorlichting

In de verschillende onderdelen van het Arbobesluit komt de verplichting tot het geven van voorlichting terug. Enkele risico’s komen in veel bouwberoepen voor. Onderwerpen waar de meeste werkgevers in de bouw voorlichting over moeten geven, zijn onder meer:

gevaarlijke stoffen;
fysieke belasting;

geluid;
trillingen.

CAO

Werknemers die vallen onder bepaalde CAO's (Bouwnijverheid, Schilders-/Afwerkings/Glaszetbedrijf, Afbouw en Natuursteenbedrijf) hebben recht op informatie, voorlichting en onderzoek van Arbouw en op het individu gerichte pakket preventiezorg. Hoofdstuk 13 van de CAO voor de Bouwnijverheid 2007 – 2009 gaat over scholing en opleiding. In dit hoofdstuk staat onder andere dat:

de werkgever verplicht is om een bouwplaatsmedewerker die voor het eerst onder deze CAO valt een eendaagse cursus "Veilig en Gezond werken" te laten volgen;
de werkgever voor sommige cursussen (die onder het scholingsfonds vallen) in aanmerking komt voor een vergoeding van de cursus-, verlet- en reiskosten.

In hoofdstuk 14 (Veiligheid en gezondheid) is onder meer opgenomen dat:

alle werknemers en werkgevers in de bouw recht hebben op voorlichting en informatie van Stichting Arbouw;
de werkgever in redelijk overleg met de werknemers maatregelen zal treffen op het gebied van veiligheid en hygiëne;
de werkgever zal bevorderen dat werknemers die lasten aanslaan of aanwijzingen geven door middel van armseinen hiervoor een cursus volgen;
wegwerkers verplicht zijn een cursus veilig werken te volgen voordat ze toegelaten worden tot wegwerkzaamheden;
uitvoerders jaarlijks een dag voorlichting kunnen krijgen gericht op het bevorderen van goede arbeidsomstandigheden op de bouwprojecten;
de werkgever de uitvoerder zoveel mogelijk in gelegenheid zal stellen de cursus stressbestendigheid te voeren.

Wat is eraan te doen?

Organisatorische maatregelen

Voorlichting, samenwerking en overleg zijn voorbeelden van organisatorische maatregelen die de veiligheid en gezondheid van medewerkers op bouwprojecten kan vergroten. Het succes van beheersmaatregelen staat of valt met kennis over de noodzaak van de maatregel en kennis over het gebruik van de beheersmaatregel.

V&G-plan uitvoeringsfase

In het V&G-plan uitvoeringsfase moet worden vastgelegd op welke wijze partijen op een bouwplaats samenwerken om gevaren op de bouwplaats te verminderen. Het gaat dan vooral om voorlichting en overleg. Deze verplichting kan onder andere ingevuld worden door:

een kick-off bijeenkomst (op bedrijfsniveau);
een project introductie voor nieuwe medewerkers op het project;

toolbox-meetings met (onderdelen van) het bouwproject als onderwerp;
werkvergunningen.

Informatiebronnen voor voorlichting

Arbouw heeft veel brochures, informatiemateriaal en instrumenten die nuttig zijn voor voorlichting, samenwerking en overleg. veiligheidsinformatiekaarten van in de bouw gebruikte producten. De meeste informatie is via de website **www.arbouw.nl** (link werkt niet) gratis beschikbaar.
Via de website van het Ministerie van SZW www.szw.nl (https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-sociale-zaken-en-werkgelegenheid/?utm_campaign=szw.nl&utm_source=szw.nl&utm_medium=redirect) zijn brochures, rapporten en voorlichtingsmateriaal te verkrijgen.
Tijdens het beleidsprogramma Versterking Arbeidsomstandighedenbeleid Stoffen (VASt) zijn diverse PIMEX filmpjes ontwikkeld. Dit zijn filmpjes die de reductie in blootstelling door het toepassen van beheersmaatregelen visueel maken. Er zijn meerdere filmpjes die betrekking hebben op de bouwnijverheid. De filmpjes zijn verkrijgbaar via **www.vast.szw.nl** (link werkt niet).
Aboma+Keboma heeft diverse relevante publicaties. Meer informatie is te vinden op de website www.aboma.nl (https://www.aboma.nl/).

PAGO, GPO en PMO

Gezondheidseffecten van arbeidsrisico's kunnen gemonitord worden door het Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek en door het Gericht Periodiek Onderzoek. Deze onderzoeken maken deel uit van **pakket preventiezorg** (link werkt niet). Preventief Medisch Onderzoek omvat meer dan het arbeidsgezondheidskundig onderzoek zoals dat in de Arbowet wordt bedoeld. Naast de gezondheidsrisico's die samenhangen met het werk, worden in het PMO ook persoonsgebonden gezondheidsfactoren meegenomen. Het Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek, het Gericht Periodiek Onderzoek en het Preventief Medisch Onderzoek bieden mogelijkheden voor individuele voorlichting over arbeidsomstandigheden door de bedrijfsarts of andere betrokken arboprofessionals. Uw arbodienst kan hierover meer informatie verschaffen.

Wie gaat slim om met dit probleem?

Succesverhalen

Voor een complex bouwproject is een instructievideo gemaakt met voorlichting over het project. De video is gebaseerd op de risico-inventarisatie en –evaluatie van het project. Iedereen die voor het eerst de bouwlocatie betreedt moet de video bekijken en heeft daarnaast een voorgesprek met de eigen leidinggevende.
Veel bedrijven in de bouwnijverheid zijn VCA-gecertificeerd. VCA staat voor Veiligheid Gezondheid en Milieu Checklist Aannemers. Aan de hand van een checklist wordt nagegaan of bedrijven de zorg voor arbeidsomstandigheden en milieu goed hebben georganiseerd. De checklist bevat vragen op het terrein van voorlichting (waaronder de toolboxmeetings), onderhoud van machines en gereedschappen, ongevalsprocedures et cetera. Als bedrijven op een groot aantal punten voldoen aan de criteria, ontvangen zij het VCA certificaat.Meer informatie over VCA is te vinden op www.vca.nl (https://www.vca.nl/).